

עין משפט נר מצוה

נ.מ.

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

מסורת הש"ס

ע"א א מ"י פ"ג מהל' אסורי ביאה הל' ו סמג לאון קטן טור ש"ע י"ד סי' רמח סעי' א וסעיף ג:
ע"ב ב א מ"י פ"ג מהל' מאלכות אסורות הל' יג סמג לאון מה טו"ש ע"ד קהק סעיף י'
:

הקשה הר"ר אלחנן לפי ר"ת מהא דלמרינן בירושלמי דמס' דמאי מאכלין את עניים דמאי אמר רשב"ג שלא לי ר' יוסי בר רבי אחרוב ואמר לי זה בא (ב) מקיסרין ולמדתי ממנו ג' דברים שהוא ודאי שהוא טמא שלא בא צידו אחר שהוא ודאי שפירות קיסרין ודאי פי' ודאי טבל שהיו או כולם עמי הארץ או כולם חזירים אלא שהיה ידוע שלא עשרו שהוא טמא שמרביצין עליו מים והוכשר וא"ת הא תנן בשילהי תוספתא דטהרות דלמרינן אין מולפין עליהם מים וי"ל ה"מ צאתם שמוכרים צעיר אצל בא מדרכ רחוקה מסבצא זקף עליו מים כדי שלא יכמס עוד י"ל דה"מ צאתם ימות השנה אצל צבא מרבצין עליו מים כדי שיהיה הד"ר דתתן צבוכה (דף מ"ג) וא"ת א"כ מאי האי דקאמר צבא הכי ויעשר ממנו עליו והארץ יכול לעשר ממנו כיון שהיה סוכות וי"ל דצמולו של מועד מיירי דלמרינן (סוכה לו): ר' חנינא מטביל ונפיק ושלח צבא צידו אחר שאם צבא צידו אחר לא היה מודיע לו שהוא טבל אלא מעשר מן האחר עליו וא"ת ואימא דה"ג הוא שצבא צידו אחר ומה שהודיעו שצבא מקיסרין זהו לפי שהוכשר וי"ל שאם לא שלח אלא בצביל דצר אחד היה לו לפרש ולפי ששני דברים תלוין בו שלא לו סתמא ופריך בירושלמי ויעשר ממנו עליו פי' למה שלא לו בטבל וחתוך ממנו חתיכה אחת למעשר ומתוך ואמר אין דרך צני אדם לשלוח למכריהם דברים חסירים ופריך ולאו מתני' היא ר' יוסי מתיר צדאי וצביל שיודיענו פי' ולמה דקדק ללא היה צידו אחר דלפילו היה צידו אחר הא מותר לשלוח אחריו בטבולו מן המתני' ומתוך אית לך למימר דא"ע דפליגי על רבנן לא היה צביל עובדא כותמיה פי' (א) היה ס"ד שלא יעשה הלכה כמותו אלא כחכמים החלוקים עליו כמו שחושב בירושלמי דצרכות כמה תנאים שלא היו עושים הלכה כמותם רבי יוסי צעא קמיה דרבי ירמ' ולא מפירות המותרות

הקשה הר"ר אלחנן לפי ר"ת מהא דלמרינן בירושלמי דמס' דמאי מאכלין את עניים דמאי אמר רשב"ג שלא לי ר' יוסי בר רבי אחרוב ואמר לי זה בא (ב) מקיסרין ולמדתי ממנו ג' דברים שהוא ודאי שהוא טמא שלא בא צידו אחר שהוא ודאי שפירות קיסרין ודאי פי' ודאי טבל שהיו או כולם עמי הארץ או כולם חזירים אלא שהיה ידוע שלא עשרו שהוא טמא שמרביצין עליו מים והוכשר וא"ת הא תנן בשילהי תוספתא דטהרות דלמרינן אין מולפין עליהם מים וי"ל ה"מ צאתם שמוכרים צעיר אצל בא מדרכ רחוקה מסבצא זקף עליו מים כדי שלא יכמס עוד י"ל דה"מ צאתם ימות השנה אצל צבא מרבצין עליו מים כדי שיהיה הד"ר דתתן צבוכה (דף מ"ג) וא"ת א"כ מאי האי דקאמר צבא הכי ויעשר ממנו עליו והארץ יכול לעשר ממנו כיון שהיה סוכות וי"ל דצמולו של מועד מיירי דלמרינן (סוכה לו): ר' חנינא מטביל ונפיק ושלח צבא צידו אחר שאם צבא צידו אחר לא היה מודיע לו שהוא טבל אלא מעשר מן האחר עליו וא"ת ואימא דה"ג הוא שצבא צידו אחר ומה שהודיעו שצבא מקיסרין זהו לפי שהוכשר וי"ל שאם לא שלח אלא בצביל דצר אחד היה לו לפרש ולפי ששני דברים תלוין בו שלא לו סתמא ופריך בירושלמי ויעשר ממנו עליו פי' למה שלא לו בטבל וחתוך ממנו חתיכה אחת למעשר ומתוך ואמר אין דרך צני אדם לשלוח למכריהם דברים חסירים ופריך ולאו מתני' היא ר' יוסי מתיר צדאי וצביל שיודיענו פי' ולמה דקדק ללא היה צידו אחר דלפילו היה צידו אחר הא מותר לשלוח אחריו בטבולו מן המתני' ומתוך אית לך למימר דא"ע דפליגי על רבנן לא היה צביל עובדא כותמיה פי' (א) היה ס"ד שלא יעשה הלכה כמותו אלא כחכמים החלוקים עליו כמו שחושב בירושלמי דצרכות כמה תנאים שלא היו עושים הלכה כמותם רבי יוסי צעא קמיה דרבי ירמ' ולא מפירות המותרות

מקיסרי הן ולא רבי המיר קיסרין צתמיה ומסיק רשב"ג קודם לרבי הוה משמע שאחר שהמיר רבי קיסרין שזל לא היה צו שום איסור טבל אפי' צדאי דהא ההוא אחרוב ודאי הוה וגרעה לפרש ולא מפירות המותרות דקיסרין דהתם בירושל' צ"ב"ב דדמאי אומר אלו המניין האסורין דקיסרי פי' משום דמאי משום דאלו המנינים צאלו המקומות רגילין לצבא מא"י והידועים שלא צאלו מא"י פטורין משום דמאי ומידין משום ודאי כפירוש ר"ת ופריך והלא אחרוב מפירות המותרות שאין מציאין אותן מא"י אלא דקיסרין עצמם גדל ומרודו רבנן דמותר לשלוח ודאי בצו"ל צהודעה ולא נחלקו אלא בטבל צא"י וא"כ מנגן שלא בא לידו אחר ומשני דעדיין לא הותרה קיסרין צימי ר' יוסי והיו מחזיקין אותה צחוקת א"י והר"ר דוד ממילן תירך דהכא דחזא דלכלי פירות ללא מעשרין פי' שלא היו מחזיקין להפריש בצומרות א"י אצל כקולי ח"ל אוכל והולך ואח"כ מפרשים ולכך אסר להם כי טעה בשם העיר והיה סבור שהוא של א"י וכן היה דחולין דרבי שהמיר בית שאן לא לגמרי המיר אלא חומרי א"י המיר להנסיג צבא קולות חו"ל כגון ציטול צבוב וכמה קולות השיניות פי' עד כמה צבוכרות וכן היה דמכוזב דמשמע בירושלמי דפטור צין דמאי צין ודאי פטור מחומרי א"י ומ"מ קולי חו"ל נהוג בכל אותן המקומות ועל תרומות ומעשרות שאין אנו מפרשינן עכשיו אף לא כקולי חו"ל אומר ר"ת דקרקעות שלנו משועבדות הם לשרים (מ) ודינא דמלכותא הוא שאם לא יתנסו שיהו משועבדות ציד עובד כוכבים ומשוקעות לו ולכן אינם שלנו וק' לר"י כי גם צימי החכמים היה להם הקרקעות לנטקא דלמרינן פי' ח"ה (צ"ב דף נד: ע"ש) מאן דלא יהיב טקא לא ליכול ארעא וע"ק כי אנו יש לנו הרבה קרקעות שאין בהם טקא ויש לנטקא על דברי הירושלמי דחלה דא"ר יוחנן רבותינו שצו"ל היו מפרשינן תרומות ומעשרות עד צבאו הרובים וצטלוס מאן נייהו רובים א"ר זעירי תרגומיה ולא נודע פי' ואם הלכה רופפת צידך הלך אחר המנהג לשון ר' יהודה אצל ר"י אמר כי לא נתיחצו בתרומות וצמעשרות אלא הסמוכות לא"י כגון מזרים וצבא מואצ וצני עמון כי שם היו רגילים להפריש שלא יצואו להקל צמעשר א"י אצל צבא וצמקומות הרחוקים לא חיבו חכמים שום מעשר ואפי' בגון ומירוש ויזכר וצמקומות הקרובים נמי מפ' בירושלמי מנהג שישו עושים קודם שצטלוס הרובים רב יהודה צם שמואל חלת חו"ל ומרומת חו"ל אוכל והולך ואח"כ מפרשי ר' צבא צם שמואל אמר לא חשו אלא לתרומת דגן ומירוש ויהר ר' אילא צם שמואל אמר לא חשו אלא לתרומה גדולה לצבא לירקות אף לתרומה גדולה לא חשו מדמני יאסי (ז) מעשר לירקות מדצריהם משמע מדצריהם דדבר שהוא מדצריהם צבאן לא הפרשיהו כלל צו"ל ושמא יצא דוקא משום דאין לו אסמכתא כלל מן הפסוק (ח) דא"ר יוחנן משום ר' יוסי וצמטע ע"ה (ז) קאמר ר' חייא צב זמקוי ור"ש צן יהודק אזלו לעבר שנה צבאסיא איטפיל צהדייהו רשב"ג כו' ואי קרי לכו רועי לאן מאי אימא ליה ואי (ז) רבו היה לו למחות על כבוד רבו דאי הוה רביה של רבי יוחנן רשב"ג היה תלמי (ז) דא דחיד נאסרין. צ"ל דמייירי כגון (ז) דנצעי מארעיה וא"ת והא אמרינן בשילהי מרובה (צ"ב דף ע"ב) גבי עשר תנאים שהתנה יהושע ומעיין היוצא בתחלה צני העיר מתפקדין הימנו וא"כ היאך הוה דיחיד ואמר ר"י דמייירי צמעין היוצא מעצמו והכא מיירי צחפר צור א"י מיירי הכא כגון שכל העיר שלו: **איקרע** אגבא. מפשי צערו (ז) הר שעיר וכן תרגם יומנן הר שעיר טורא דגבאל וצתרגוס ירושלמי אומר הופיע מהר פארן איתגלי מטורא דגבאלהו לנני דישמעאל וימיהו לפי האמת משמע יותר שיהא עיר מא"י דלמרינן פי' דמתנות (דף ק"ב) (ז) ע"ל אקלע לגבאל חזא עגלים צין גפנים וכו': **עובד** בוכבים ועבר האב ע"ב בת ישראל הוורד **מבור**. וא"ת אמיא איטרין צפ' אלמנה לכ"ג (במות דף ס"א) וצפ' עשרה יוספין (קדושין דף ע"ה): לר' יוחנן משום ר' יוסי ומעאל קר' דבת (ז) כהן כי תהיה לאיש זר לאשמעינן דעובד כוכבים ועבד שצאו על צב ישראל שפסולה פשיטא השתא הולד ממזר פוסל צביאתו מיבציה ואומר ר"י הא דידיה הא דרביה (ז) **ב**ל שנאבא במות שהוא חי בו. (מ) פסק ר"ת כהני מרי לישני דהא ר' יוחנן ס"ל כהאי לינשא צמרא וק"ל רב ורבי יוחנן הלכה כר' יוחנן וללינשא צמרא נמי לא פליגי רב עליה וכלישנא דכל שנאכל כמות שהוא חי אית ליה לסתם תלמודא לעיל פי' אין מעמידין (דף ע"ב): דקאמר דלמאי יחושו לה אי משום בשולי עובדי כוכבים נאכל כמות שהוא חי וכן גבי משחא שלימא קאמר (לעיל נ"ב): דנאכל כמות שהוא חי אע"פ שהוא עולה על שולחן מלכים (ז) וללינשא צמרא דהכא מוסף להקל דאפי' אינו נאכל חי שרי כיון שאינו עולה כגון תרומות וצבא ודאי מודי דדבר שנאכל חי אע"פ שהוא עולה שרי מדע דלעיל פסק אין מעמידין (דף ע"ב) דקאמר ארכא צבא צנייהו דגיס קנטיס ארדי ודיקא דאין נאכלין חיי (ז) (ועולין) על שולחן מלכים ולא קאמר ארכא צבא צנייהו דש ופירות שנאכלין כמו חוין ועולין אלא ליכא ליכא מאן דפליגי דכיון שנאכלין חייין אין צו משום ששולי עובדי כוכבים וללינשא צמרא צבא להקל ולעולם אינו אסור אלא חי כן שיהיה אינו נאכל ועולה פי' **מחר** שיוצא ענבים לנתן רשב"ג פי' ח"ל כשצוצרים הענבים ונותנים אותם בצלים להוליך לנתן מתמעין

(א) (לעיל מ"ג). (ב) (לעיל נ"ב). (ג) (לעיל נ"ב). (ד) (לעיל נ"ב). (ה) (לעיל נ"ב). (ו) (לעיל נ"ב). (ז) (לעיל נ"ב). (ח) (לעיל נ"ב). (ט) (לעיל נ"ב). (י) (לעיל נ"ב). (יא) (לעיל נ"ב). (יב) (לעיל נ"ב). (יג) (לעיל נ"ב). (יד) (לעיל נ"ב). (טו) (לעיל נ"ב). (טז) (לעיל נ"ב). (יז) (לעיל נ"ב). (יח) (לעיל נ"ב). (יט) (לעיל נ"ב). (כ) (לעיל נ"ב). (כא) (לעיל נ"ב). (כב) (לעיל נ"ב). (כג) (לעיל נ"ב). (כד) (לעיל נ"ב). (כה) (לעיל נ"ב). (כו) (לעיל נ"ב). (כז) (לעיל נ"ב). (כח) (לעיל נ"ב). (כט) (לעיל נ"ב). (ל) (לעיל נ"ב). (לא) (לעיל נ"ב). (לב) (לעיל נ"ב). (לג) (לעיל נ"ב). (לד) (לעיל נ"ב). (לה) (לעיל נ"ב). (לו) (לעיל נ"ב). (לז) (לעיל נ"ב). (לח) (לעיל נ"ב). (לט) (לעיל נ"ב). (מ) (לעיל נ"ב). (מא) (לעיל נ"ב). (מב) (לעיל נ"ב). (מג) (לעיל נ"ב). (מד) (לעיל נ"ב). (מה) (לעיל נ"ב). (מו) (לעיל נ"ב). (מז) (לעיל נ"ב). (מח) (לעיל נ"ב). (מט) (לעיל נ"ב). (נ) (לעיל נ"ב). (נא) (לעיל נ"ב). (נב) (לעיל נ"ב). (נג) (לעיל נ"ב). (נד) (לעיל נ"ב). (נז) (לעיל נ"ב). (נח) (לעיל נ"ב). (נט) (לעיל נ"ב). (ס) (לעיל נ"ב). (סא) (לעיל נ"ב). (סב) (לעיל נ"ב). (סג) (לעיל נ"ב). (סד) (לעיל נ"ב). (סה) (לעיל נ"ב). (סז) (לעיל נ"ב). (סח) (לעיל נ"ב). (סט) (לעיל נ"ב). (סנ) (לעיל נ"ב). (ע) (לעיל נ"ב). (עא) (לעיל נ"ב). (עב) (לעיל נ"ב). (עג) (לעיל נ"ב). (עד) (לעיל נ"ב). (עה) (לעיל נ"ב). (עו) (לעיל נ"ב). (עא) (לעיל נ"ב). (עב) (לעיל נ"ב). (עג) (לעיל נ"ב). (עד) (לעיל נ"ב). (עה) (לעיל נ"ב). (עו) (לעיל נ"ב). (עו) (לעיל נ"ב). (עו) (לעיל נ"ב).

גליון הש"ס
תום ד"ה הא דחיד וכו' בארע' כדחלתא לעיל דף מ ע"א:

הגהות הב"ח
(א) ג"כ הולד ממזר ועל יינס כ"ל ותיבת וגור נמחק: (ב) תרי"ח (כדף הקודם) צב וכו' זהו צב בירי מקיסרין ולמדתי ממנו שלשה דברים שהוא ודאי טמא שמרביצין עליו מים שלא בא צידו אחר: (ג) בא"ד פי' וכי היה סלקא דעתך שכל יעשה הלכה אלא כמותו ולא מחכמים ההוראים: (ד) בא"ד קמיה דרבי ירמ' (ולא מפירות המותרות מקיסרין היא ולא וכו' קודם לרבי הוה מא"י וצ"ל ניקטא הירושלמי ולא מפירות המותרות המקיסרין היא א"ל ולא רבי המיר קיסרין ורשב"ג קודם לרבי הוה: (ה) בא"ד משועבדות הם לשרים לנטקא ור"נא: (ו) בא"ד מדמני אפי' מעשרות לירקות: (ז) ד"ה עובד כוכבים וכו' משום רבי ישמעאל קר' דבת איש כהן כי תהיה אלמנה: (ח) לשמעאל דעובד כוכבים: (ט) ד"ה כל וכו' ספק דף ל"ח וכתוס' פסק הוולך דף מ"ו: (י) רלישנא צמרא דהכא מוסף אפי' פסק אין מעמידין קאמר ר' יוסי שנאכלין כמו ששולי עובדי כוכבים וכו' ורלישנא צמרא צבא להקל:

מוסף רש"י
לפי שאינן בני תורה. אסורמוסין קאי דאין צו משום בשולי עובדי כוכבים דמפרש לקמן אלא לפי שאין בני תורה לא ואסור עליהן שלא לחלו בצביל ע"כ (יבמות סו). ע"ל יינם משום יוין נדר. דא"ע"ג דלא נעבי אלא כמו בעלמא הוא. אסור משום לך לך אמרין למירא כו' (סו). לשלחן של מלכים. תרומות אינו עולה על שולחן מלכים (סו).